

pošiljajo v brezverske šole, k svetim zakramentom? in v tem oziru je sinoda tako-le razsodila: „Sveti prestol in ordinarijat sta zanikala to vprašanje; tisti stariši, ki svoje otroke pošiljajo v nekatoliške šole, se sami ne smejo pripuščati k svetim zakramentom“. Izjema od te prepovedi se je dovolila le takrat, ako ni mogoče ustanoviti katoliško šolo in tudi takrat le, ako župnik privoli, ki pa sme v to privoliti, držec se nekaterih posebnih škofovih ukazov. Ta ameriški sistem je bil v nekaki meri tudi zašel na Angleško. Tamkaj niso šole po deželi sistematično razdeljene po vsi deželi; obrt se gromadi in kupiči po nekaterih mestih tako, da so po takih krajih, hoté odvrniti vzrast popolnoma zanemarjene mladine, osnovali državne šole, v katerih bi imeli po ameriški navadi otroci raznih verskih ločin samo v svetnih predmetih poučevani biti. Na Angleškem je hotela neka stranka ta sistem sprejeti za občni šolski sistem; a to ni ugajalo angleškemu duhu za resnico in prostost, in preteklega leta so imeli prav zanimive razprave o tej stvari. V poročilih o tem so se začeli glasovi anglikanov, ki so se izrazili z vso odločnostjo tako-le: „Nismo katoliki, nasprotniki smo katoliški cerkvi, a poprej bomo pošiljali svoje otroke v katoliško šolo, kakor v tako, ki noče vedeti ničesa od vere“. In stvari na Angleškem so se razvile tako, da je poleg takih šol neomejena prostost za napravo verskih šol, in angleški katoliki so se zbrali in si prizadevajo s prečudno delavnostjo in požrtvalnostjo na to, da snujejo povsod šole, dosti velike, da sprejmo vse katoliške otroke. Angleška postavodaja pa je bila zadosti pravedna in pravična, da je skrbela zdatno za to, da se ne sme v brezverskih soseskih šolah zgoditi nič kaj takega, kar bi spodkopavalo krščansko prepričanje, in da se nobeden oče ali jerob ne sme siliti, da bi pošiljal svoje otroke ali varovance v šolo, ki ni njegovega veroizpovedanja. Kakor se kaže, bodo na ta način po tekmovalju verske šole preobladale popolnoma brezversko šolstvo. (Dalje prib.)

Gospodarske stvari.

Ali se imajo sadunosna drevesca plitvo ali globoko saditi.

M. Skušen vrtnar je nekaj rekel, da se po preglobokem sajenju sadunosnim drevescem več škodi, kakor pa po kateri koli drugi napačnosti. In imel je gotovo prav. Vsekako je dosti manj škodljivo drevesca preplitvo ko pa pregloboko posajati; v prvem slučaju si drevice more samo pomagati, v zadnjem pa je popolnoma brez vse pomoči. Korenine rastlin potrebujejo ravno tako dobro zraka in toplote kakor rastlinski deli zvnaj zemlje in če so prav posajena, si bodo mestu privadila, na katerem imajo za naprej rasti. Ako je površina zemlje po naturi suha, bode korenina globoko po-

gnal, da najde vlage, ako je pa mokra, bode bolj blizo površine se razširjala. Po nobenem načinu pa ne more niti drevo niti druga rastlina, razun takih, ki v vsakem členku korenine poganjajo, vspešno rasti, če je koreninski vrat globoko pod zemeljno površino prišel. Pri posajanju slabih dreves in grmičev, do katerih veter nima nobene moči, ni prav nobenega izgovora za pregloboko posajanje in vendar se ta napaka le prepogosto nahaja. Marsikteri vrtnarji posajajo drevesca pregloboko meneči, da si z tem postavljanje kolov in privezovanje drevesc prihranijo; pa ne premislijo, da se z tem v nevarnost podajo drevice za zmiraj pokvariti. Če je namreč rastlina ali drevo zadržano svoje korenine v pravi oddaljenosti od površine poganjati, takrat ne morejo vspešno rasti. Bodo sicer nekoliko časa životarile, slednjič pa poginile. Ko pa je nasproti rastlina le plitvo posajena in ko so njene korenine z prstjo pokrite, blizo pod površino razširjene, jih bode kmalo, kolikor ji bode potrebno, da začne trdno stati, tudi v globočino pognala. Seveda se morajo vsa drevesca in grmiči v gotovi višini podpreti, da jih silni vetri ne poderó. Da se marsiktera škoda zgodi, če se to zamudi, je brez dvombe gotovo. Veča škoda pa se še dela po preglobokem posajanju. Zlasti se to sadunosnim drevescem mnogokrat primeri. Tako posajena drevesca ali celo ne rastejo ali pa ne rodijo, med tem ko si gospodar zastojn možgane brusi, zakaj je to tako in ne inako. Pisatelj teh vrstic si je to stvar prav žalostno skušiti moral. Dal je pred 15 leti sto pritličnih sadunosnih drevesc posaditi, prav žlahtne sorte. Vrtnar, kojemu se je to delo zaupljivo izročilo, je vsih sto drevesc pregloboko posadil. Nasledek je bil, da jih je skoraj vsih sto z časom poginilo, kar jih pa je ostalo, so životarila in še le okrevala in rodila, ko se jim je prst okoli debla odgrebla bila in tako koreninam zrak dal. Če tako posajena drevesca nečejo rasti, je najbolj brž ko mogoče jih iz zemlje podreti, korenine jim malo porezati in zopet plitvo posaditi. Pri posajanju drevesc in grmičev se je treba tega le pravila držati: Po nobeni ceni se ne sme ktera rastlina globočeje posaditi, kakor je prej globoko v zemlji stala. Vsekako mora koreninski vrat enako visoko z površino zemlje in tam, kder je zemlja bolj vlažna rajši še nekaj više biti, kakor poprej. Korenine se morajo okoli debla lepo razložiti in med nje toliko dobre prsti natrositi in okoli debla nasuti, da je z koreninskim vratom enako visoko, ki pri vseh dobro razvitih drevescih mesto ali globočino kaže, do ktere je prej drevice ali grmič globoko v zemlji stal. Da je treba mladim posajencem še količa, smo že prej povedali. Sploh pa bi se tudi manjše rastline ne smele pregloboko posajati, ker le tako bodo zdravo in veselo rastle, nasproti pa dolgo časa le bolj hirajo, dokler se korenine do viših delov zemlje ne dokopljejo ali donjejo.

Želod priporočan pomoček, da kakoši več jajec nesó. Navadni želod jeseni pod hrastjem nabran, posušen v peči in v moko zmlet je kakošja piča, ko maloktera tako. Vendar pa je treba, če se kakošim ta piča polaga, še nektre druge okolščine pred očmi imeti, da se z njo pravi vspeh doseže. Kdor želodovo moko kokošim kot hrano polaga, mora kokošim za topel kurji hlev skrbeti in peteline od kokoši proč zapreti. K navadni piči se prideva mali del imenovane želodove moke in vse to se živalim polaga mlačno. Najbolje je želodovo moko topli vodi v testo zamesiti, iz tega male hlebčke za pest velike narediti in jih posušiti. Pri porabi je zadosti navadni piči za 12 kokoši $\frac{1}{12}$ del takega hlebčka primešati, ki se v ta namen v topli vodi raztopi. Kdor pa hoče samo z želodovim kruhom kokoši hraniti, temu zadostuje jeden hlebček za 12 kokoši, da se enkrat nasitijo. Dobro služijo poleg tega še jajče lupine ali pa izkuhane in izpečene kosti, ki se morajo prej zdrobiti in drugi kokošji brani primešati ali pa tudi, če jih je zadosti, zdrobljene kokošim položiti. Tako rejene kokoši imajo vedno na novo voljo jajca nesti in število od njih nanesenih jajc je brez primerne večje od onega takih živali, ki se z navadno pičo hranijo. Posebno dobro se je skazalo to, da so se petelini od takih kokoši proč zaprli. Na vsakih 10 kokoši se redi jeden petelin, kteremu se pa le dvakrat na teden pusti z kokoši vkup priti, takrat pa na celi dan. Petelini se tudi tako krmijo kakor kokoši, samo da se hrani za peteline še $\frac{1}{2}$ jajca na vsakega petelina na teden pridene, kar moč hrane močno poviša. Da se petelin le po dvakrat na teden k kokošim spusti, je popolnoma zadosti, ker tako kokoši za več dni jajčne postanejo, kar zopet iz prisiljenega zadržanja in potem razuzdanega in povišanega spolnega nagona petelinov sledi. Pivo-varni slad in koprivno seme se v isti namen tudi priporoča.

Kako ptiče, miši itd. od posejanih pešek sadnosnih dreves odganjati. V velikih drevesnicah gospodov bratov Franson v mestu Orleans-u na Francoskem se v rečeni namen rabi sredstvo, ki se ne more dosti priporočati. Vse seme z trdo luščino, se pred posejativjo dene v posodbo, v kateri se je nekaj miniuma v vodi raztopilo, in prav dobro namoči. Noben ptič, nobena miš ali podgana in noben drug mrčes se tako namočenega semena ne dotakne. Pomoček je prav priprost in kakor se pravi skoz in skoz gotov in zanesljiv.

Bčelarskega društva štajerskega podružnica za Maribor, Slov. Bistrico in sv. Lenart zboruje v nedeljo 11. novembra popoldne ob 3. uri v Račah v gostilnici g. Bothe-jevi. Povabljeni so vsi društveniki in sploh prijatelji bčelarstva. Načrt je sledeč: poročilo tajnika o delovanju odbora, sprejetje novih društvenikov, volitev novega odbora,

predsednika in tajnika, nasveti posameznih udov, govor nadučitelja g. Irgoliča o ravnanju z bčelami ob raznih letnih časih. Upati je, da se bo izmed marljivih bčelarjev mnogo zboru udeležilo in novih udov koristnemu društvu pristopilo! Letnina znaša 1 fl.

Sejmovi na Štajerskem. 11. novembra (12. novembra): sv. Mohor, Mahrenberg, št. Martin pri Slov. Gradcu, št. Martin pri Šoštanju, Oplotnica, Sromlje, Laško, Hoče; 15. novembra Vransko, Središče, Poličane.

Sejmovi na Koroškem. 10. novembra št. Martin, Dürnstein; 11. nov. št. Martin, Gornje Belane, Krško; 12. nov. Spital, Himmelberg, Bleiburg, Althofen.

Dopisi.

Iz Gradca. Res lepa navada je, da eden dan v letu posvečujemo svojim umrlim sorodnikom in prijateljem v spomin. Neka tajna čut se polastuje srca na dan vseh svetnikov, ko vidimo neznano veliko ljudi z venci obloženih hiteti na raznovrstna pokopališča; nehoté se vsak spominja onih, ki so se zadnje leto ali pa že davno prej preselili iz te solzne doline tja v kraj večnega veselja in radosti. Tako so se gotovo tudi letos vsi Slovenci spominjali ne le svojih sorodnikov in prijateljev, temuč tudi daleč doli na jugu zadnji čas v ljutem boju za sv. križ in svobodo padlih slovanskih bratov. Naj vsaj sladko počivajo po zmagovito dokončanem boju v osvobodeni zemlji, ker jim ni bilo dano časa zlate svobode doživeti. Tudi slovenski vseučiliščniki so v mnogobrojnem številu obiskali na dan vseh svetnikov tukajšnja pokopališča, posebno pa pokopališče pri sv. Lenartu, kjer počiva daleč od domačega kraja mnogo Slovencev. Ravno na sredi omenjenega pokopališča stoji krasen in velik spomenik, ki ga je postavil, žali Bože že tudi umrli, dr. Lovro Toman svoje preslavnej ženi Josipini Turnogradskej, ki je že v 21. letu svoje starosti morala zapustiti svet. Vendar Josipina Turnogradska ni umrla za nas Slovence; dela prve slovenske pisateljice bodo gotovo vedno živela, kajti istina je, kar stoji na njenem spomeniku: „Kdor dušno živi, ne umrje“. Nekoliko stopinj od omenjenega spomenika oddaljen stoji iz lepega kamena narejen spomenek, ki z svojim latinskim napisom kaže, da počiva tam 24. marca t. l. umrli č. g. Josip Turin, celjski vikar. Njegov grob so v hvaležnem spominu lepo okinčali tukajšnji slovenski celjski dijaki, kojih pevovodja je č. g. Turin ob času svojega bivanja v Celju bil. Posebna hvala pa gre g. Fermevcu za velik trud in gospodični Kiebacherjevej, koja je velikodušno krasen venec na grob č. g. Turina položiti blagovolila. Slava jim! — Ob enem mi naj bode dovoljeno nekoliko besedic spregovoriti o društvenem življenju tukajšnjih slovenskih dijakov.